

VAMMAISFOORUMI

Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

Viite VN/16946/2021
Asia Monikanavaraohituksen purkamisen valmistelun parlamentaarisen työryhmän kuulemistilaisuus sidosryhmille 26.10.2021

Vammaisfoorumi ry on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksen on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta henkilöä.

Vammaisfoorumi kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta osallistua kuulemistilaisuuteen ja jättää tämän kirjallisen kannanoton asiaan. Vammaisfoorumi ottaa kantaa perus- ja ihmisoikeuksien, erityisesti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 27/2016) ja lasten oikeuksien sopimuksen näkökulmasta. Suomi on ratifioinut YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 27/2016). Yleissopimuksen 4.3 artiklan mukaisesti kaikissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa on neuvoteltava tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa sekä osallistettava heidät heitä edustavien järjestöjen kautta.

Vammaisfoorumi näkee, ettei monikanavaraohituksen osalta tule tehdä muutoksia ennen kuin hyvinvointialueiden toiminta nykyisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjänä on vakiintunut. Suurten ja samanaikaisten toimintamallien muutos sisältää ennalta-arvaamattomia riskejä, jotka voivat heikentää asiakkaiden palveluita sekä oikeusturvaa. Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että hyvinvointialueilla on oltava riittävät valmiudet vastata alueensa vammaisten ihmisten tarpeisiin huomioiden myös YK:n vammaisyleissopimus.

Terveydenhuollon palveluihin kohdentuvat yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvaukset osaltaan helpottavat kansalaisten mahdollisuutta valita joko yksityinen tai julkinen terveyspalvelu. Valintoihin voi vaikuttaa taloudellisten seikkojen lisäksi mm. hoidon tarpeen kiireellisyys, julkisen terveydenhoidon jonot kiireettömään hoitoon ja sen moniportaisuus lähetekäytäntöineen, aiempi hoitokokemus tai alueen erityisosaamisen keskittyminen yksityisiin terveyspalveluihin. Yksityisen sairaanhoidon ja tutkimuksen korvaukset lieventävät osaltaan julkisten terveyspalvelujen saatavuuden haasteita. Korvausten poistaminen lisäisi entisestään terveyspalveluihin liittyvää eriarvoisuutta, koska julkisen sektorin palveluiden saatavuus alueellisestikin vaihtelee. Vammaisfoorumi muistuttaa **lääkinnällisen kuntoutuksen välttämättömyydestä** vammaisille lapsille, työikäisille sekä yli 65-vuotiaille päivittäisen, yksilöllisen, toimintakyvyn perustana. Vammaisfoorumi nostaa esiin kysymyksen hyvinvointialueiden rahoitusmallista kun "korvamerkinnot" puuttuvat. Ohjaisivatko hyvinvointialueet riittävästi varoja lääkitäntäiseen kuntoutukseen ja kuntoutuspsykoterapiaan? Onko hyvinvointialueella riittävästi kuntoutuksen osaamista vastaamaan alueen asukkaiden kuntoutuksen erityistarpeisiin? Hyvinvointialueiden resurssien ja erityisosaamisen puute muodostavat riskin, etteivät vammaiset ihmiset saisi yksilölliseen tarpeeseensa vastaavaa lääkitäntäntä kuntoutusta. Mikäli vaativa lääkitäntäntä kuntoutus ja kuntoutuspsykoterapia siirtyvät Kelalta hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle, tulee vammaisilla ihmisillä olla subjektiivinen oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen. Kuntoutuksen maksuttomuus on edelleen huomioitava ja oikeusturvan näkökulmasta muutoksenhakuoikeus. Lääkitäntäntä kuntoutuksen kokonaisuus edellyttää yhteistyötä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa riittävien ja kattavien kuntoutuspalvelujen saatavuuden varmistamiseksi.

Terveydenhuollon **matkakorvausmenettelyn** tulee olla selkeä ja yhdenmukainen koko Suomessa. Matkojen kustannukset eivät saa olla este hakeutua tarvittavaan hoitoon tai kuntoutukseen. Vammaisfoorumi pitää perusteltuna selvityksessä esiin nostetun mukaisesti, että jatkossakin määriteltäisiin asiakkaan enimmäismaksuosuus niin yksittäisen matkan kuin vuotuisen matkakatonkin osalta. Terveydenhuollon palveluita ohjaavat yksilölliset tarpeet. Tämä on perusta arvioitaessa, toteutetaanko tarvittava palvelu lähi- vai etäpalveluna. Ratkaisun tulee perustua palvelutarpeeseen. Sitä ei saa ohjata matkoista johtuvat taloudelliset intressit. Tässäkin korostuu muutoksenhakuoikeus, joka koskisi mm. oikeutta käyttää taksia, vakiotaksioikeutta tai muutoin korvauspäätöstä. Matkakustannusten korvausmenettelyssä on huomioitava tilanteet, joissa hoitoa ei

voi antaa lähimmässä tutkimus- tai hoitopaikassa esim. jos laitteet eivät ole esteettömiä. Vammaisfoorumi muistuttaa yhdenvertaisuuslain veloitteesta huomioida vammaisten ihmisten erityistarpeet.

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä varmistaa, että **lääkkeiden** hintataso pysyy riittävän alhaisena ja korvaustaso pysyy riittävän korkeana, jotta runsaasti lääkkeitä tarvitsevilla olisi taloudellisesti mahdollista hankkia tarvitsemansa lääkitys.

Kokonaisuuden osalta Vammaisfoorumi pitää keskeisinä varmistettavina asioina palveluiden yksilöllisyyden, oikea-aikaisen toteutumisen ja niiden riittävyyden sekä muutoksenhakuoikeuden säilymisen. Mikäli muutoksia järjestämistapoihin ja rahoituksen osalta tullaan toteuttamaan, Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että luodaan seurantajärjestelmä, joka nopeasti reagoi mahdollisiin asiakkaiden haasteisiin kuntoutuksen ja korvausten saatavuudessa.

Helsingissä 25.10.2021

VAMMAISFOORUMI RY

Sari Kokko
puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki
pääsihteeri

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija, riitta.saksanen@invalidiliitto.fi

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä varmistaa, että **lääkkeiden** hintataso pysyy riittävän alhaisena ja korvaustaso pysyy riittävän korkeana, jotta runsaasti lääkkeitä tarvitsevilla olisi taloudellisesti mahdollista hankkia tarvitsemansa lääkitys. Kokonaisuuden osalta Vammaisfoorumi pitää keskeisinä varmistettavina asioina palveluiden yksilöllisyyden, oikea-aikaisen toteutumisen ja niiden riittävyyden sekä muutoksenhakuoikeuden säilymisen. Mikäli muutoksia järjestämistapoihin ja rahoituksen osalta tullaan toteuttamaan Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että luodaan seurantajärjestelmä, joka nopeasti reagoi mahdollisiin asiakkaiden haasteisiin kuntoutuksen ja korvausten saatavuudessa.

Helsingissä 25.10.2021

VAMMAISFOORUMI RY

Sari Kokko Pirkko Mahlamäki
puheenjohtaja pääsihteeri

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija, riitta.saksanen@invalidiliitto.fi